Onafhankelijk
Onderzoekgenootschap
AURORE

Aan: Minister-president, drs. Mark Rutte

i.a.a.
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, dr. Robbert Dijkgraaf
Minister van Buitenlandse Zaken, mr. Wopke Hoekstra
Minister van Defensie, mevrouw drs. Kajsa Ollongren

Van: Mr. Bauke Geersing, coördinator onafhankelijk onderzoekgenootschap AURORE

Betreft: Dekolonisatieonderzoek Nederlands-Indië 1945 – 1950; uw referentie 4257511

…., 5 mei 2022

Hooggeachte heer Rutte,

Hartelijk dank voor uw brief van 25 maart 2022. U reageert daarin in meer algemene zin op de u eerder door AURORE toegestuurde informatie over het onderzoek 'Onafhankelijkheid, Dekolonisatie, Geweld en Oorlog in Indonesië, 1945 – 1950 (verder te noemen: Dekolonisatieonderzoek) en mijn aanbiedingsbrief. Graag wil ik u daarop als volgt antwoorden.

Wetenschap
Wetenschap zoekt naar de waarheid. Wetenschappelijke historiografie zoekt naar de historische waarheid. Dat wil zeggen, zij probeert uit te vinden hoe het eigenlijk is, hoe de dingen in elkaar zitten, zij probeert uitspraken te doen die tegen confrontatie met de feiten, tegen redelijke kritiek bestand zijn. Ik ontleen dit aan prof. dr. Karel van het Reve, Kanttekeningen bij de bundel 'Waarden en wetenschap' (Verzameld werk 4, pp.596 e.v.). Van het Reve maakt een opmerking over de geschiedschrijving van de Tweede Wereldoorlog en merkt op dat je de geschiedenis ervan niet kunt schrijven en daarbij willens en wetens feiten verdonkeremaant waarvan de politieke tegenstanders 'gebruik' zouden kunnen maken. Hij stelt dan: '*Als je enig belang boven de waarheid stelt bedrijf je niet langer wetenschap maar kwakzalverij*' (a.w., p.603).

In de reactie van het kabinet d.d. 17 februari 2022 op de resultaten van het Dekolonisatieonderzoek staat: '*Het kabinet hoopt dat dit onderzoek helpt deze beladen periode een plaats te geven in de Nederlandse geschiedenis die recht doet aan de historische feiten*.' Het kabinet wil daaraan actief een bijdrage leveren, zo staat er vervolgens.

Men kan, denk ik, slechts instemmen met de opvatting van het kabinet dat het beschrijven van dit deel van de Nederlandse geschiedenis recht behoort te doen aan de historische feiten. Het is, dunkt mij, van belang om met een zo groot mogelijke mate van zekerheid vast te stellen dat daarvan inderdaad sprake is bij de resultaten van het Dekolonisatieonderzoek. De volgende opmerkingen beogen een bijdrage te leveren aan het antwoord op die essentiële vraag.

Historische waarheid

Het zoeken naar de historische waarheid dient te geschieden met het kompas dat heet: *Nederlands gedragscode wetenschappelijke integriteit* (De laatste editie is van 2018).Volgens dat kompas dienen data of bronnen niet verzonnen of vervalst te worden en dienen alternatieve visies en tegenargumenten serieus te worden genomen(principe *Eerlijkheid*).

Men dient wetenschappelijke methoden te gebruiken en optimale precisie te betrachten bij het ontwerp, de uitvoering en de verslaglegging van het onderzoek (principe *Zorgvuldigheid*).Duidelijk dient te worden aangegeven op welke data men zich heeft gebaseerd, hoe die zijn verkregen, welke resultaten men heeft bereikt en langs welke weg, en wat de rol van externe belanghebbenden is geweest (principe *Transparantie*). Men mag zich niet laten leiden door buiten-wetenschappelijke overwegingen, bijvoorbeeld overwegingen van politieke aard (principe *Onafhankelijkheid*). Men dient binnen de grenzen van het redelijke rekening te houden met de legitieme belangen van bij het onderzoek betrokken personen/instanties (principe *Verantwoordelijkheid*).

De instituten NIOD, KITLV en NIMH zijn zich van het bestaan van dit kompas bewust en schrijven: ...*'wij werken onder de regels voor wetenschappelijke integriteit zoals de KNAW die heeft geformuleerd*' (*Over de grens*, 2022, p.20).

Dekolonisatieonderzoek, eenzijdig en vooringenomen

Uit de onderzoekresultaten blijkt echter dat genoemde instituten deze regels niet hebben toegepast.Zij hebben een politiek uitgangspunt aan het onderzoek ten grondslag gelegd, het antikolonialisme. Het blijkt dat de onderzoekers zijn geselecteerd op hun antikoloniale opvatting, zo verklaarde de leider van het onderzoek, prof. dr. Frank van Vree, tijdens een publieksbijeenkomst. Bovendien zijn meerdere onderzoekers geselecteerd die eerder van uitgesproken antikoloniale opvattingen blijk hebben gegeven. Het is niet goed mogelijk een objectief onderzoek uit te voeren naar de dekolonisatie van Nederlands-Indië, als onderzoekers uitgesproken antikoloniale opvattingen hebben. Het kabinet vroeg destijds uitdrukkelijk om een objectief onderzoek.

Het blijkt dat data zijn verzonnen en andere visies en tegenargumenten niet serieus zijn genomen. Zo is verzonnen dat vanaf 17 augustus 1945 de onafhankelijke, soevereine staat de republiek Indonesië zou bestaan. Op grond van de feiten staat vast dat op die dag de opstand begon tegen de door de geallieerden in Potsdam (juli/augustus 1945) vastgestelde gezagsgrenzen. Die leidde tot een chaotische situatie met veel geweld waarvoor het regime van Soekarno (West Javaan) c.s. verantwoordelijk was, maar daarover geen controle had. Dat had een beperkte gezagspositie op delen van Java en Sumatra.Andere voorbeelden van verzonnen data blijken uit de wijze waarop Westerling en de Zuid-Celebes-affaire, de Pesing-affaire en de militaire actie bij Rawah Gedeh zijn beschreven. Recent wetenschappelijk onderzoek is in deze gevallen niet serieus genomen en zelfs genegeerd.De opvatting dat onderhandelingen de prioriteit hadden van Nederland en het gebruik van militair geweld pas daarna aan de orde kwam, wordt 'weggezet' als een revisionistische minderheidsvisie. De onderzoekers gaan uit van een oorlog die van medio 1945 – eind1949 zou hebben geduurd. Zij gaan er ook vanuit dat voor Nederland het geweld primair was en het onderhandelingen op het tweede plan stelde. Dat is feitelijk onjuist en een omkering van de historische waarheid.

Het basisbegrip 'extreem geweld' is niet optimaal omschreven. Men geeft zelf aan dat de grens waarbij sprake is van overschrijding slechts per geval kan worden vastgesteld, maar die exercitie is niet uitgevoerd. Een ander centraal begrip,'militaire noodzaak',

wordt niet gebruikt, terwijl dat een essentiële toetssteen is voor de vaststelling of al dan niet sprake is geweest van gerechtvaardigd geweld.

Voor de onderbouwing van conclusies zijn geen wetenschappelijke methoden gebruikt. Hoewel men erkent dat per geval zou moeten worden nagegaan of al dan niet sprake is van grensoverschrijdend geweld, is dat niet zo uitgevoerd. Tijdens de presentatie van de onderzoeksresultaten werd gesteld dat de onderbouwing van de conclusies is gebaseerd op 'kwalitatief bewijs'. Dat blijkt feitelijk te betekenen dat de conclusies op meningen van de onderzoekers zijn gebaseerd. Terwijl een wetenschappelijke werkwijze voorschrijft dat feiten de basis dienen te zijn.

De rationele methode van oorzaak en gevolg wordt niet toegepast. Op grond van die methode kan worden vastgesteld welk geweld initieel was en welk geweld daarop reageerde. Het onderzoek neemt een moreel uitgangspunt in acht en gaat er vanuit dat sprake was van onafhankelijkheidsstrijders die zich teweer stelden tegen een koloniale macht die hen wilde verslaan. Door dit morele uitgangspunt te kiezen wordt het initiële geweld van de onderscheiden geweldsgroepen getransformeerd tot reactief geweld. Dat geweld is volgens de onderzoekers in beginsel gerechtvaardigd nu men zich tegen de aantasting van de onafhankelijkheid te weer stelt. Sterker nog, op grond van dit morele uitgangspunt was de krijgsmacht van Nederland in beginsel onrechtmatig aanwezig op het grondgebied van de onafhankelijke soevereine staat de Republiek Indonesië en is alle geweld van die kant in beginsel onrechtmatig geweld, zo is het standpunt van de onderzoekers. Dat is echter een omkering van de historische werkelijkheid.Het werken met een hogere morele positie van een van de partijen is volgens de gerenommeerde historicus, Adam Zamoyski, te typeren als 'onhistorische kletskoek', d.w.z. het is geen geschiedschrijving en het is feitelijk onzin.

De gerechtvaardigde belangen van bij het onderzoek betrokken personen zijn niet gerespecteerd. Men heeft bewust geen onderzoek gedaan naar de humanitaire inzet van de Nederlandse militairen, hoewel het kabinet dat in zijn brief d.d. 2 december 2016 uitdrukkelijk had gevraagd. Prof. dr. Gert Oostindie, lid van de leiding van het onderzoek, schreef daarover op 19 september 2021 het volgende: *'Jazeker, ik ben uiteraard bekend met het feit dat velen in de krijgsmacht zich in de oorlog 1945 – 1949 en overigens eveneens in veel missies nadien zich ook met humanitaire taken bezighielden, en ik ben met u van mening dat dit vaak bewonderenswaardig was.'* Hij vervolgt dan met de opmerking dat dit aspect door de gekozen focus vrijwel niet aan de orde komt.

Wat ook niet aan de orde is gekomen zijn de ruim zeshonderd hoge militaire dapperheidsonderscheidingen die tijdens de dekolonisatieperiode bij Koninklijk Besluit zijn uitgereikt en de vaandelopschriften 'Java' en 'Sumatra', die zijn uitgereikt wegens dapper optreden van de betrokken onderdelen. Die opschriften werden overigens aangebracht door toedoen van de toenmalige minister van Defensie, mr. Bram Stemerdink, op voorspraak van Indonesische officieren!

Dat de justitiële organisatie als wapen zou zijn ingezet in de 'dekolonisatieoorlog' is gebaseerd op fictieve data, zonder feitelijke onderbouwing, een ostentatief gebrek aan juridische kennis en slechts op meningen die zich opstapelen en leiden tot deze conclusie.

Feilen van het Dekolonisatieonderzoek

Het is in het kader van een brief niet mogelijk u alle relevante feilen uit het Dekolonisatieonderzoek aan te geven. Een indicatie van de kwaliteit van het onderzoek is het volgende. Aan het slot van de presentatie van de resultaten van het onderzoek werd het publiek uitgenodigd vragen te stellen die z.s.m. zouden worden beantwoord. Het onaf-

hankelijk onderzoekgenootschap AURORE stelde over de drie eerste hoofdstukken van *Over de grens* 251 vragen. Sympathisanten van AURORE deden hetzelfde. Van anderen is mij bekend dat die ook vragen stelden. De leiding van het onderzoek weigert echter stelselmatig die vragen te beantwoorden.

De resultaten van het onderzoek tonen dat NIOD, KITLV en NIMH een eigen historische context hebben geconstrueerd. Belangrijke feiten zijn door hen genegeerd.Als ik de historisch waarheid confronteer met hetgeen in de resultaten van het onderzoek staat, blijkt het volgende:

1. Op 17 augustus 1945 bestond geen onafhankelijke staat de Republiek Indonesië.
2. De steun voor Soekarno was veel geringer dan de door de onderzoekers beweerde niet nader onderbouwde 90%.
3. Nederland koos niet als eerste prioriteit om de republiek militair te kraken, Nederland had daar tot medio 1947 niet eens de militaire middelen voor.
4. Nederland wilde primair in onderhandelingen tot overeenstemming komen over de dekolonisatie.
5. Nederland herstelde de rust en orde door rechtmatig aangepast geweld; het beleid was niet dat d.m.v. 'extreem geweld' te doen.
6. Parallellen met het Duitse en Japanse optreden zijn, mede gezien de verschillende context, te typeren als negatieve beeldvorming.
7. De opstelling van Nederland paste in de opvattingen van destijds over kolonialisme; de onderzoekers gaan van hedendaagse opvattingen uit.
8. Er ontbrak aan Nederlandse kant niet de wil om de onafhankelijkheid van Nederlands-Indië te bewerkstellingen; er was verschil van inzicht over de weg waarlangs en het tempo waarin.
9. Het optreden van de Nederlandse onderhandelaars (politici) liet beperkingen zien; van totaal onvermogen, waarover de onderzoekers reppen, was geen sprake.
10. Er werd niet (geheel) weggekeken van geweldsexcessen zoals de onderzoekers beweren. Er was sprake van een functionerende handhavingsorganisatie volgens de normen die toepasselijk zijn in een noodsituatie. De onderzoekers lijken te toetsen aan de normen van nu in een situatie van vredestijd.
11. Het parlement heeft zich destijds naar vermogen ingelaten met de dekolonisatie. Van een falen van de toezichthoudende taak, zoals onderzoekers beweren, was geen sprake.

Randvoorwaarden kabinet zijn genegeerd

Het kabinet besloot op 2 december 2016 aan een breed omvattend, objectief onderzoek naar de dekolonisatie van Nederlands-Indië 1945 – 1950 financieel bij te dragen (in de kabinetsbrief van 23 februari 2017 werd de bijdrage vastgesteld op ruim € 4 miljoen). De gedachte was dat de Nederlanders op de hoogte zouden worden gebracht van de historische waarheid. Het kabinet stelde duidelijke randvoorwaarden aan dat onderzoek. De beschrijving van dat deel van onze geschiedenis moest worden gedaan binnen een brede (internationale) historische context. Focus op het geweld van de Nederlandse militairen was niet de bedoeling van dat onderzoek. Ook de Indonesische archieven zouden open moeten, om te garanderen dat het onderzoek op alle beschikbare bronnen zou zijn geba-

seerd. '*Een zo volledig mogelijk beeld van het verleden is van groot belang*', zo schreef het kabinet. Het onderzoek zou zich niet dienen te beperken tot de geweldspleging door alle partijen waar veel deelstudies zich op richten, het zou om een integrale benadering moeten gaan. Brede context en integrale benadering waren de sleutelwoorden in deze brief van het kabinet.

Het blijkt nu dat het onderzoek zich heeft gefocust op het beweerde 'extreem geweld' van de Nederlandse militairen. Een integrale benadering ontbreekt. De historische context is niet alleen feitelijk onjuist, maar is ook eenzijdig, vooringenomen en beperkt. De Indonesische archieven bleven gesloten. En dat alles gebaseerd op een hedendaagse politieke opvatting van het antikolonialisme.De feiten tonen aan dat het onderzoek de randvoorwaarden van het kabinet heeft genegeerd.

Opmerkelijk is dat in de Conclusies van de synthesestudie, *Over de grens*, 2022, onomwonden staat dat kwantificering van de omvang en de gevolgen van extreem geweld onmogelijk is (p.472). Ook staat daar dat, gezien de complexe context, de grens tussen 'geoorloofd' oorlogsgeweld en vormen van extreem geweld doorgaans niet scherp te trekken is (p.473). Vervolgens baseren de onderzoekers zich op een besef bij militaire en civiele autoriteiten dat de Nederlandse strijdmacht stelselmatig grenzen overschreed als bron (p.473). Een dergelijk beweerd 'besef' als onderbouwing voor de getrokken verstrekkende conclusies is wetenschappelijk niet verantwoord.

De onderzoekers gebruiken hun eigen mening over een '*starre vooroorlogse koloniale denkwereld'* (p.474) bij de Nederlandse hoofdrolspelers, als bewijsvoering. De uitgesproken en vooringenomen politieke opvattingen van de leiding van het onderzoek culmineren tot het volgende standpunt. Men beweert dat '*het onderzoeksprogramma heeft uitgewezen dat de actoren aan Nederlandse kant - politici, militairen, ambtenaren, rechters en andere betrokkenen – in gezamenlijkheid bereid waren stelselmatig extreem geweld te tolereren, te rechtvaardigen en onbestraft te laten, om de tegenstander hun wil op te leggen en de oorlog te kunnen winnen'* (p.475). Als slotakkoord volgt: '*Wat overblijft is de verwoestende impact van de oorlogvoering en het geweld in de allereerste plaats op de Indonesiërs*' (p.475).

Zoals u leest worden nu alle Nederlandse actoren door de leiding van het onderzoek als schuldigen aangewezen. Men is de eerdere verwijzing naar de Nederlandse krijgsmacht als 'instituut', die in nauwe samenspraak functioneerde met de Nederlandse regering, kennelijk uit het oog verloren, ook al stond die een pagina eerder in de synthesestudie. Ook deze verregaande beschuldiging van de Nederlandse krijgsmacht als instituut is wetenschappelijk niet gefundeerd.Deze voorbeelden tekenen de onevenwichtige, vooringenomen en subjectieve aanpak van het onderzoek.

Kabinet wijkt af van eigen besluitvorming

Dat u in de eerste reactie van het kabinet d.d. 17 februari 2022 de conclusies van dit onderzoek onderschrijft vind ik pijnlijk.Ik vroeg mij af hoe het mogelijk is dat een onderzoek dat zoveel heeft verdonkeremaant van relevante feiten en bronnen, door het kabinet onder uw leiding zonder reserve wordt gesteund. Waarom is het kabinet afgeweken van de in 2017 vastgelegde procedure, dat eerst een inhoudelijke afweging van de resultaten van het onderzoek zou plaatsvinden, alvorens het kabinet zijn oordeel zou vellen?

Gedurende de ruim twee jaar dat het onafhankelijk onderzoekgenootschap AURORE het dekolonisatieonderzoek kritisch heeft gevolgd, zijn verscheidene analyses gemaakt van het onderzoekswerk. Alle zijn kortgesloten met de leiding van het onderzoek. Die weiger-

de stelselmatig elk overleg en discussie. In weerwil van de aanbeveling van het kabinet om een dergelijke discussie wel te voeren (*brief kabinet 15 augustus 2019*).

In de kabinetsreactie staat, dat sprake is van een beoordeling van de dekolonisatiegeschiedenis in retroperspectief. Dat wil zeggen dat met de opvattingen van nu wordt teruggekeken en geoordeeld over het Nederlandse optreden van destijds. Integer wetenschappelijke historiografie zou de historische waarheid echter naar de inzichten en opvattingen van toen beschrijven.Zoals u op 7 oktober 2020 zelf verklaarde, waren de Politionele Acties een te verdedigen positie, beschouwd vanuit de context van toen. Ik vroeg mij af waarom u uw mening fundamenteel hebt gewijzigd, terwijl er geen nieuwe feiten op tafel zijn gebracht door de onderzoekers. De 'feiten' blijken vooral eigen meningen te zijn.

Onderzoekers bespeelden mainstream media

De onderzoekers hebben nagelaten tal van open vragen aan republikeinse kant te onderzoeken. Ze hebben ook nagelaten te onderzoeken wat de situatie zou zijn geweest van een doorstoot naar Jogjakarta in het kader van de Eerste Politionele Actie. Er zijn bronnen die daarover duidelijk maken dat het dekolonisatieproces dan een andere wending zou hebben kunnen krijgen, met als gevolg veel minder slachtoffers aan beide kanten en veel minder schade aan de economie en de infrastructuur van toenmalig Nederlands-Indië. Hier worden feiten verzwegen waar de 'tegenpartij' gebruik van zou kunnen maken. Van het Reve zou in dit verband over 'kwakzalverij' in plaats van wetenschap spreken, zoals ik eerder in deze brief aangaf.Dat dergelijke analyses ontbreken is te wijten aan de eenzijdige focus op het beweerde extreme geweld van de Nederlandse militairen. De antikoloniale invalshoek heeft er zelfs toe geleid dat de eerste *Bersiap* op Java en Sumatra is gebagatelliseerd.

De leiding van het onderzoek heeft de mainstream media voortdurend bespeeld en daardoor druk op de politiek proberen te leggen. Daarenboven is in Nederland sprake van een stroming binnen de sociale wetenschappen, ook bij de historiografie, om vanuit een schuld- en boetebesef delen van onze geschiedenis te beschouwen en zelfs te herschrijven. De geschiedschrijving van de slavernij vanuit een activistische invalshoek is reeds enkele jaren ons deel. Nu lijkt de geschiedschrijving van ons koloniale verleden te moeten volgen in de opvatting van dit dekolonisatieonderzoek.

Conclusies Dekolonisatieonderzoek zijn politieke standpunten

In de synthesestudie wordt beweerd dat sprake zou zijn van '*ondermaatse belangstelling voor deze geschiedenis en dat dit zou getuigen van een gebrek aan nationale zelfkritiek'* (p.437). Hier worden tientallen studies aan de kant geschoven, verdonkeremaand en wordt een ongefundeerde beschuldiging geuit.Dit deel van de synthesestudie wordt afgesloten met een pleidooi dat wij Nederlanders vroegere misdaden aanvaarden, '*zowel in politieke als in financiële en juridische zin, en in de nationale herinneringscultuur wordt verankerd*' (p.439). Leest men hier een oproep tot herstelbetalingen? Is dat de taak van historici? Hier staat ook een oproep de politieke opvattingen van de onderzoekers in het onderwijsmateriaal op te nemen. Daarom is ook een kopie van deze brief verzonden aan de minister van Onderwijs.

'Diepe excuses' voorbarig

Op basis van deze eenzijdige, vooringenomen en antikoloniale geschiedschrijving, die geen wetenschappelijke onderbouwing levert voor de genomen conclusies, hebt u namens het kabinet, in een eerste reactie, '*diepe excuses'* aangeboden aan de bevolking

van Indonesië. Gevolgd door excuses aan ieder in ons land die met de gevolgen van de koloniale oorlog in Indonesië heeft moeten leren leven, vaak tot de dag van vandaag. Wat ik pijnlijk vind is dat u in de eerste kabinetsreactie in de excuses richting directe Nederlandse betrokkenen, het begrip 'koloniale oorlog' hanteert. Dat begrip verwijst naar een veroveringsoorlog door Nederland, om zodoende een kolonie te vestigen. Daarvan was feitelijk geen sprake. De inzet van de Nederlandse militairen was gericht op het herstel van orde, gezag, vrede, het normale economische leven en als ondersteuning voor het dekolonisatiebeleid van Nederland. Het kabinet confronteert deze landgenoten ten onrechte met de opvatting dat zij aan een veroveringsoorlog hebben deelgenomen.Uit een steekproef bleek dat 83% van de Nederlanders het kabinet m.b.t. die '*diepe excuses'* niet steunt.

Hooggeachte heer Rutte, u bent zelf historicus.Het kan toch niet zo zijn dat als sprake is van een zo duidelijke wijze van verdraaiing van onze geschiedenis, ons eigen kabinet daaraan steun verleent. Wij leven in een land waar ruimte bestaat om de historische waarheid te zoeken en te vinden. Dat behoort tot de verworvenheden van onze, op de waarden van de Verlichting, gebaseerde samenleving.

In zijn toespraak, 'Wanneer kennis kritiek wordt', d.d. 11 maart 2022 waarschuwde minister Robbert Dijkgraaf voor desinformatie en politieke ideologie. Hij pleitte in de wetenschap voor feiten die niet liegen. '*Die zijn zoveel meer dan een mening. En die uiteindelijk het laatste woord moeten hebben*', zei hij.De resultaten van het Dekolonisatieonderzoek blijken vooral te zijn gebaseerd op meningen die als feiten worden gepresenteerd.

Oproep tot bezinning en reflectie

Ik roep u daarom op eerst ruimte te scheppen voor nader overleg met een reeks van betrokkenen alvorens het kabinet definitief zijn oordeel bepaalt over dit Dekolonisatieonderzoek. Het wegnemen van politieke druk kan toch geen reden zijn om delen van onze eigen geschiedenis te verdonkeremanen? Een land is zijn geschiedenis. Nederland wordt verzwakt als die geschiedenis ons wordt ontnomen op de wijze die de onderzoekers van het Dekolonisatieonderzoek voorstaan.

Vanzelfsprekend tot nadere toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,

Mr. Bauke Geersing, coördinator onafhankelijk onderzoek genootschap AURORE